

RAPORT

BUDOWA MODELU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W MSZCZONOWIE W OPARCIU O OCZEKIWANIA ORAZ WKŁAD MIESZKAŃCÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

STANDARDY KONSULTACJI
SPOŁECZNYCH

RAPORT

**BUDOWA MODELU KONSULTACJI
SPOŁECZNYCH W MSZCZONOWIE
W OPARCIU O OCZEKIWANIA
ORAZ WKŁAD MIESZKAŃCÓW
I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH**

Autorzy:

Mieczysław Bąk

Paulina Bednarz

Anna Szcześniak

Współpraca:

Przemysław Kulawczuk

Warszawa - Mszczonów, 2014

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt: „STANDARDY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH. Wzmocnienie konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych w Gminie Mszczonów”. Nr umowy: UDA-POKL.05.04.02-00-F30/13, projekt nr POKL.05.04.02-00-F30/13.

Człowiek – najlepsza inwestycja

W przypadku cytowania fragmentów należy umieścić przypis:

RAPORT pt. „BUDOWA MODELU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W MSZCZONOWIE W OPARCIU O OCZEKIWANIA ORAZ WKŁAD MIESZKAŃCÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH”.

Poglądy przedstawione w niniejszej publikacji należą do jej autorów i w żadnym stopniu nie odzwierciedlają stanowiska Unii Europejskiej.

Wszelkie uwagi i zapytania dotyczące publikacji należy kierować pod adres wydawcy:

Fundacja „Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym”

ul. Trębacka 4, 00-074 Warszawa

tel. (22) 630 98 01-04, faks: (22) 434 60 49

e-mail: iped@kig.pl; www.iped.pl

Autorzy:

Mieczysław Bąk

Paulina Bednarz

Anna Szcześniak

Współpraca:

Przemysław Kulawczuk

Warszawa - Mszczonów, 2014

Elektroniczna wersja publikacji dostępna na stronie www.iped.pl

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie.

© Copyright by: Fundacja „Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym”.

Spis treści

Wstęp	6
I. Preferencje przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów w zakresie konsultacji samorządowych	7
1. Potrzeby informacyjne organizacji pozarządowych dotyczące konsultacji samorządowych	7
1.1. Zakres potrzebnych informacji	7
1.2. Preferowane formy korzystania z informacji publicznej.....	9
2. Deklaracje organizacji pozarządowych w zakresie gotowości do uczestnictwa w konsultacjach	10
2.1. Preferowana tematyka konsultacji	10
2.2. Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji.....	11
2.3. Preferowana częstotliwość konsultacji	12
2.4. Preferencje w zakresie długości konsultacji.....	12
2.5. Preferowany stopień złożoności konsultacji	13
2.6. Preferowane formy udziału w konsultacjach.....	13
2.7. Preferowane formy dostępności pracowników JST w trakcie konsultacji	14
2.8. Preferencje w zakresie form informacji zwrotnych i sposobów ich przekazywania	16
2.9. Ocena możliwości czasowych interesariuszy, które mogą oni przeznaczyć na konsultacje	17
3. Partycypacja organizacji pozarządowych w tworzeniu prawa	18
3.1. Minimalne wymagania wobec uczestników konsultacji społecznych	18
3.2. Preferowany zakres przygotowywanych opinii.....	18
3.3. Czas wymagany na przygotowanie opinii prawnej przez organizacje pozarządowe	19

4.	Podsumowanie opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów	20
II.	Opinie mieszkańców gminy Mszczonów.....	22
1.	Potrzeby informacyjne mieszkańców dotyczące konsultacji społecznych	22
1.1.	Zakres potrzebnych informacji.....	22
1.2.	Preferowane formy korzystania z informacji publicznej.....	23
2.	Deklaracje mieszkańców w zakresie gotowości do uczestnictwa w konsultacjach społecznych	24
2.1.	Preferowana tematyka konsultacji	24
2.2.	Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji.....	26
2.3.	Preferowana częstotliwość konsultacji	26
2.4.	Preferencje w zakresie długości konsultacji.....	27
2.5.	Preferowany stopień złożoności konsultacji	27
2.6.	Preferowane formy udziału w konsultacjach.....	28
2.7.	Preferencje w zakresie form informacji zwrotnych i sposobów ich przekazywania	29
2.8.	Możliwości czasowe interesariuszy w zakresie uczestnictwa w konsultacjach	30
3.	Podsumowanie opinii mieszkańców Gminy Mszczonów	31
III.	Charakterystyka respondentów	33
1.	Charakterystyka respondentów z grupy organizacji pozarządowych	33
2.	Charakterystyka respondentów z grupy mieszkańców.....	34
IV.	Podsumowanie i wnioski z badań	34
V.	Kształtowanie docelowego modelu konsultacji samorządowych w Mszczonowie	36

Wstęp

Ważnym elementem kształtowania rozwoju lokalnego jest poznanie preferencji jego beneficjentów, to jest mieszkańców i organizacji społecznych działających w gminie. Dobrym narzędziem umożliwiającym uzyskanie niezbędnych odpowiedzi są badania pozwalające ustalić preferencje beneficjentów. Właśnie dlatego, w ramach projektu „Standardy konsultacji społecznych. Wzmocnienie konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych w gminie Mszczonów”, który ma na celu wzmocnienie konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych poprzez zwiększenie uczestnictwa organizacji pozarządowych (NGO), przeprowadzono badanie preferencji NGO i mieszkańców Gminy Mszczonów. Celem badania było zdiagnozowanie potrzeb i oczekiwań beneficjentów w zakresie konsultacji społecznych, dotyczących zarządzania rozwojem lokalnym w gminie. Opracowana w ramach badania diagnoza, będzie wykorzystana do przygotowania standardów konsultacji społecznych dla Gminy Mszczonów, a następnie do przygotowania szkolenia dla przedstawicieli administracji publicznej i organizacji pozarządowych w zakresie technik i narzędzi konsultacji społecznych. W dalszym etapie projektu wypracowane „Standardy konsultacji społecznych” zostaną wykorzystane do przeprowadzenia procesu konsultacji w Gminie Mszczonów.

Badanie metodą ankietową zostało przeprowadzone w październiku i listopadzie 2013 r. wśród 15 przedstawicieli 10 organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Mszczonów oraz wśród 261 mieszkańców gminy. Dla każdej z grup przygotowano inny formularz ankiety (patrz załączniki do raportu). Respondenci mogli udzielać odpowiedzi za pośrednictwem formularzy umieszczonych na stronie internetowej UMiG Mszczonów lub podczas bezpośrednich rozmów przeprowadzanych przez ankierów.

Badanie oraz niniejszy raport są elementami wspomnianego projektu, którego główny cel realizowany w partnerstwie pomiędzy Gminą Mszczonów, Gminnym Centrum Informacji i Fundacją „Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym” jest osiągany poprzez następujące cele szczegółowe:

- uporządkowanie sposobów uczestnictwa NGO w procesie konsultacji społecznych oraz zwiększenie przejrzystości procesu legislacyjnego przez władze publiczne poprzez opracowanie i upowszechnienie „Standardów konsultacji” wśród przedstawicieli NGO i administracji publicznej;
- zwiększenie wiedzy NGO w zakresie przygotowywania profesjonalnych opinii na temat polityk publicznych oraz przedstawicieli administracji publicznej w zakresie projektowania i prowadzenia efektywnych polityk publicznych w gminie Mszczonów;
- zapewnienie uczestnictwa przedstawicieli NGO i obywateli w konsultacji polityk publicznych poprzez wykorzystanie procedur „Standardów konsultacji” w procesie konsultacji społecznych przeprowadzonych w gminie Mszczonów.

I. Preferencje przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów w zakresie konsultacji samorządowych

1. Potrzeby informacyjne organizacji pozarządowych dotyczące konsultacji samorządowych

1.1. Zakres potrzebnych informacji

W trakcie badania zapytano przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Mszczonów o zakres informacji, do których chcieliby mieć dostęp, aby włączać się w podejmowanie decyzji. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Zakresy informacji publicznej, z których chciałyby korzystać organizacje pozarządowe w Mszczonowie

Zakres informacji	Liczba /procent pozytywnych odpowiedzi		Udział odpowiedzi „nie wiem”	Liczba ważnych odpowiedzi
	n	w %	w %	N=
Opublikowanie planów współpracy z organizacjami pozarządowymi.	13	86,7	0,0	15
Publikacja strategii gminy.	12	80,0	6,7	15
Opis systemu grantów dla organizacji pozarządowych.	11	78,6	14,3	14
Publikacja ekspertyz i opinii na temat projektów w Internecie.	11	73,3	13,3	15
Dostęp do danych adresowych organizacji biorących udział w konsultacjach.	10	66,7	0,0	15
Informacje o aktualnych inicjatywach, projektach aktów prawnych, decyzji, procedur, zasad działania, uchwał.	8	53,3	6,7	15
Przedstawienie kalendarza polityków samorządowych.	8	53,3	20,0	15
Elektroniczne udostępnienie aktów prawa miejscowego.	8	53,3	26,7	15
Internetowe udostępnienie porządków obrad rady miasta.	6	40,0	26,7	15
Elektroniczna publikacja opinii, ekspertyz i innych kluczowych dokumentów.	6	40,0	6,7	15
Internetowa publikacja protokołów z obrad rady miasta i komisji rady miasta.	5	33,3	33,3	15
Wiedza na temat ustawowych kompetencji gminy.	4	28,6	14,3	14
Publikacja informacji o funkcjonowaniu komitetów społecznych.	4	26,7	46,7	15
Bezpośrednie relacje (audio/wideo) z obrad rady.	3	20,0	13,3	15
Wizualizacja przyszłych rozwiązań architektonicznych czy komunikacyjnych w Internecie.	3	20,0	53,3	15
Przedstawienie kalendarza legislacyjnego gminy, m.in. w zakresie opracowywania projektów aktów prawnych decyzji, procedur, zasad, uchwał.	2	13,3	26,7	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jak widać, zdecydowana większość osób reprezentujących organizacje pozarządowe życzyłaby sobie dostępu do opublikowanych planów współpracy z NGO (prawie 87%), strategii gminy

(80%) oraz opisu systemu grantów dla organizacji pozarządowych (ponad 78%), należy jednak zaznaczyć, że aż 14,3% respondentów nie wiedziało, czy chce dostępu do opisu systemu grantów dla organizacji pozarządowych. Duża część respondentów chciałaby również, aby w Internecie były publikowane ekspertyzy i opinie na temat projektów (73,3%), chociaż jednocześnie ponad 13% nie wiedziało, czy chce, aby takie dane były publikowane. Należy także zaznaczyć, że niemal 67% nie wiedziało, czy chce aby udostępniano dane adresowe organizacji, biorących udział w konsultacjach. Ponad połowa osób uczestniczących w badaniu (53,3%) chciałaby mieć dostęp do informacji o aktualnych inicjatywach, projektach aktów prawnych, projektach decyzji, procedur, zasad działania, uchwał, kalendarza polityków samorządowych oraz aktów prawa miejscowego w Internecie. Warto jednak zwrócić uwagę, że 1/5 respondentów odpowiedziało, że nie wie czy chce znać kalendarz polityków samorządowych, a co czwarty uczestnik badania nie wiedział czy przydatny byłby dostęp do aktów prawa miejscowego i porządków obrad rady miasta w Internecie. Jednocześnie dla 40% przedstawicieli NGO istotne jest internetowe udostępnienie porządków obrad rady miasta, a także opinii, ekspertyz i innych kluczowych dokumentów. Nieco zaskakuje fakt, że 1/3 respondentów opowiedziało się za internetową publikacją protokołów z obrad rady miasta i komisji rady miasta, a jednocześnie taka sama liczba osób odpowiadających na pytania ankiety nie wiedziało, czy chce mieć dostęp do tych dokumentów za pośrednictwem Internetu.

Niespełna 29% przedstawicieli NGO chciałoby mieć dostęp do wiedzy na temat ustawowych kompetencji gminy (14,3% nie wiedziało, czy chce), co czwarty uznał, że dobrze byłoby mieć możliwość zapoznania się z informacjami o funkcjonowaniu komitetów społecznych, ale prawie 47% nie wiedziało, czy tego chce. Co piąty uczestnik badania uznał, że w Internecie powinny być udostępnione bezpośrednie relacje (audio/wideo) z obrad rady i wizualizacje przyszłych rozwiązań architektonicznych oraz komunikacyjnych, przy czym aż 53,3% odpowiadających na pytania ankiety nie wiedziało, czy dobrze jest poznać wizualizacje planowanych rozwiązań. Jedynie około 13% przedstawicieli NGO z Gminy Mszczonów uznało, że chciałoby znać kalendarz legislacyjny gminy, m.in. w zakresie opracowywania projektów aktów prawnych decyzji, procedur, zasad, uchwał, a cztery osoby nie wiedziały czy byłoby to potrzebne. Respondenci nie wskazali innych zakresów informacji, do których chcieliby mieć dostęp.

Uzyskane odpowiedzi pokazują, że dotychczasowa polityka informacyjna Gminy Mszczonów spełnia podstawowe oczekiwania przedstawicieli organizacji pozarządowych. Zarówno dokumenty strategiczne, jak i akty prawa lokalnego, programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz ich projekty, a także informacje na temat konsultacji prawa miejscowego, informacje o konkursach dla NGO i ich rozstrzygnięciach, zaproszenia na posiedzenia Rady Miejskiej i protokoły z ich przebiegu są ogólnodostępne w Internecie: na stronach UMiG Mszczonów oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Warto jednak zastanowić się nad zamieszczeniem dodatkowych dokumentów wskazanych przez uczestników badania jako ważne.

Wypowiedzi organizacji pozarządowych wskazują również na zasadność szkoleń NGO w zakresie rzecznictwa interesów. Ponad połowa ankietowanych jest zainteresowana wpływaniem na miejscowe prawo. Jednocześnie najmniejszym zainteresowaniem NGO cieszą

się informacje na temat kalendarza legislacyjnego, bez znajomości którego trudno skutecznie oddziaływać na akty legislacyjne.

1.2. Preferowane formy korzystania z informacji publicznej

Przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Mszczonów wyrazili także swoje opinie na temat preferowanych form korzystania z informacji publicznej. Uzyskane odpowiedzi podsumowano w tabeli 2.

Tabela 2. Preferowane formy korzystania z informacji publicznej przez organizacje społeczne w Mszczonowie

Forma udostępniania informacji	Często		Rzadko		Wcale		Liczba ważnych odpowiedzi N=
	n	%	n	%	n	%	
Elektroniczne publikacje na stronie urzędu miasta Mszczonów.	12	80	3	20	0	0	15
Informacje ustne przekazywane podczas spotkań z przedstawicielami miasta.	12	80	3	20	0	0	15
Materiały przesyłane e-mailem.	10	66,7	3	20	2	13,3	15
Publikacje papierowe.	9	60	6	40	0	0	15
Informacja zamieszczana w lokalnych portalach internetowych: jakich?	7	87,5	1	12,5	0	0	8
Ulotki wrzucane do skrzynki pocztowej.	6	40	2	13,3	7	46,7	15
Ulotki dostępne w urzędzie.	5	33,3	8	53,3	2	13,3	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z wypowiedzi respondentów wynika, że najwięcej NGO korzysta często z elektronicznych publikacji na stronie Urzędu Miasta i Gminy Mszczonów, ale także z informacji ustnych przekazywanych podczas spotkań z przedstawicielami miasta (po 80% uczestników badania). Prawie 67% osób udzielających odpowiedzi często otrzymuje materiały e-mailem, a 60% często otrzymuje publikacje papierowe (40% rzadko je otrzymuje, ale nie ma osób, które nie otrzymują ich wcale). 87,5% osób reprezentujących organizacje pozarządowe z gminy Mszczonów często korzysta z informacji zamieszczanych w lokalnych portalach internetowych takich, jak:

- strona internetowa Mszczonowa (www.mszczonow.pl),
- strona internetowa Gminnego Centrum Informacji (www.gci.mszczonow.pl),
- strona internetowa Izby Pamięci Ziemi Mszczonowskiej (www.izbamszczonow.pl),
które wymieniano najczęściej, co świadczy o ich dużej przydatności, a także:
- www.mszczonowianka.pl,
- www.zyroskop.info.pl,
- www.zyroskop.pl,
- oraz strona zespołu szkół w Osuchowie
(www.serwis.mszczonow.pl/10,zespol-szkol-publicznych-w-osuchowie.html).

Najbardziej wykorzystywanymi formami zasięgnięcia informacji publicznej przez organizacje społeczne są ulotki wrzucane do skrzynki pocztowej, prawie 47% respondentów

odpowiedziało, że wcale z nich nie korzysta, a także ulotki dostępne w urzędzie, ponad połowa przedstawicieli NGO rzadko czerpie z nich informacje.

Z przedstawionych wypowiedzi wynika, że popularniejsze i bardziej preferowane przez organizacje pozarządowe w Gminie Mszczonów są informacje publiczne zamieszczone w Internecie, co powinno mobilizować władze gminy do udoskonalania tych kanałów przekazywania informacji oraz do dbałości o dostęp do Internetu, jak również do rozwoju kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy. Wydaje się, że Gminne Centrum Informacji właściwie spełnia swoją rolę w tym aspekcie. Dla NGO bardzo ważne są również bezpośrednie spotkania, dające możliwość wymiany poglądów i uszczegółowienia przekazywanych informacji.

2. Deklaracje organizacji pozarządowych w zakresie gotowości do uczestnictwa w konsultacjach

2.1. Preferowana tematyka konsultacji

Reprezentanci organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Mszczonów przedstawili również swoje opinie na temat preferowanych tematów konsultacji, w których chętnie wzięliby udział. Tabela 3 zawiera podsumowane wypowiedzi.

Tabela 3. Deklaracje udziału przedstawicieli organizacji pozarządowych w tematycznych rodzajach konsultacji w Mszczonowie

Temat konsultacji	Liczba /procent pozytywnych odpowiedzi		Udział odpowiedzi „nie wiem”	Liczba ważnych odpowiedzi
	n	w %	w %	N=
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.	14	93,3	0,0	15
Programy społeczne (np. programy integracji osób starszych niepełnosprawnych, programy dla młodzieży).	14	93,3	0,0	15
Kierunki wykorzystania środków unijnych.	14	93,3	0,0	15
Sport i rekreacja na terenie gminy.	13	86,7	0,0	15
Wspieranie turystyki.	12	85,7	6,7	14
Strategia rozwoju.	12	80,0	13,3	15
Funkcjonowanie edukacji.	11	73,3	6,7	15
Komunikacja zbiorowa.	10	66,7	6,7	15
Funkcjonowanie kultury i sztuki.	7	46,7	33,3	15
Konkretne projekty inwestycyjne w zakresie budynków użyteczności publicznej.	5	33,3	6,7	15
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, oświetlenie, tereny zielone).	5	33,3	20,0	15
Ochrona zdrowia.	4	26,7	50,0	15
Plany inwestycyjne.	3	20,0	33,3	15
Wspieranie przedsiębiorczości i inwestycji.	3	20,0	40,0	15
Ekologia (gospodarka odpadami), ochrona	3	20,0	46,7	15

środowiska i dostęp do dóbr przyrody.				
Plany przestrzenne.	2	13,3	33,3	15
Rynek pracy.	2	13,3	46,7	15
Zasady utrzymania zwierząt (psy, koty itp.).	1	7,1	42,9	14
Opieka przedszkolna.	1	6,7	53,3	15
Konkretne projekty inwestycyjne w zakresie infrastruktury (drogi, kanalizacja, wodociągi, Internet, sieć energetyczna, gazowa).	0	0,0	28,6	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie uzyskanych wypowiedzi można stwierdzić, że niemal wszyscy badani deklarują udział w konsultacjach dotyczących programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, programów społecznych (np. programów integracji osób starszych, niepełnosprawnych, czy programów dla młodzieży) oraz kierunków wykorzystania środków unijnych. Dla zdecydowanej większości (co najmniej 10 na 15 przedstawicieli NGO) ważne tematy do konsultacji to także sport i rekreacja na terenie gminy, wspieranie turystyki, strategia rozwoju, funkcjonowanie edukacji oraz komunikacja zbiorowa. Funkcjonowanie kultury i sztuki, a także konkretne projekty inwestycyjne w zakresie budynków użyteczności publicznej czy zagospodarowania przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, oświetlenie, tereny zielone) są istotne odpowiednio dla siedmiu i pięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych. Dla czterech osób ważnym tematem do konsultacji jest ochrona zdrowia, natomiast dla trzech osób są nimi: plany inwestycyjne, wspieranie przedsiębiorczości i inwestycji oraz ekologia (gospodarka odpadami), ochrona środowiska i dostęp do dóbr przyrody. Plany przestrzenne, rynek pracy, zasady utrzymania zwierząt (psów, kotów itp.) i opiekę przedszkolną jako istotne wskazały tylko dwie bądź jedna osoba. Zdziwienie może budzić fakt, że nikt nie zadeklarował chęci konsultacji konkretnych projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury (drogi, kanalizacja, wodociągi, Internet, sieć energetyczna, gazowa).

2.2. Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji

Przedstawiciele organizacji pozarządowych z Gminy Mszczonów zostali poproszeni o wskazanie preferowanych form przekazywania opinii w trakcie konsultacji. Jak widać w tabeli 4, najwięcej zwolenników zyskały bezpośrednie spotkania, np. w formie paneli dyskusyjnych czy grup roboczych, aż 13 na 15 osób chętnie lub bardzo chętnie wyrażałoby swoje opinie w ten sposób. Ośmiu respondentów bardzo chętnie przekazałoby swoje opinie telefonicznie (cztery osoby – chętnie), a tylko trzy osoby zrobiłyby to niechętnie. Jako forma wyrażania swojej opinii dobrze oceniane są: e-mail oraz formularze na stronie internetowej gminy. Bardzo chętnie wykorzystaliby je po siedmiu reprezentantów NGO, chętnie – po sześciu a niechętnie tylko po dwóch. Najmniej preferowaną formą transferu opinii w trakcie konsultacji jest tradycyjna poczta, w tym przypadku siedem osób stwierdziło, że niechętnie wypowiadałoby się w ten sposób, ale tyle samo osób uznało, że chętnie, a jedna osoba – bardzo chętnie.

Tabela 4. Preferowane formy transferu opinii konsultacyjnej przez organizacje pozarządowe w Mszczonowie (N=15)

Forma przedstawienia opinii	Bardzo chętnie		Chętnie		Niechętnie	
	n	%	n	%	n	%
Na spotkaniu bezpośrednim (panel dyskusyjny, grupa robocza itp.).	10	66,7	3	20,0	2	13,3
Telefonicznie.	8	53,3	4	26,7	3	20,0
Poprzez e-mail.	7	46,7	6	40,0	2	13,3
Poprzez formularz na stronie internetowej gminy.	7	46,7	6	40,0	2	13,3
Tradycyjną pocztą.	1	6,7	7	46,7	7	46,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Zebrane odpowiedzi przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w gminie Mszczonów świadczą o przywiązywaniu przez nich dużej wagi do spotkań bezpośrednich, które można rozważać, jako główny sposób przekazywania informacji oraz gromadzenia opinii instytucjonalnych uczestników konsultacji społecznych, jednak pozostałe formy również powinny być praktykowane, jeśli władzom gminy zależy na jak najszerszym udziale interesariuszy w konsultacjach.

2.3. Preferowana częstotliwość konsultacji

Na pytanie z jaką częstotliwością dana organizacja chciałaby uczestniczyć w konsultacjach, ponad połowa osób odpowiedziała, że raz na kwartał, cztery osoby – raz w miesiącu, a trzy – raz na pół roku. Żaden z przedstawicieli NGO nie wskazał opcji „raz w roku”, co można odczytać jako zbyt rzadką częstotliwość uczestnictwa w konsultacjach organizacji pozarządowych. Tabela 5 przedstawia szczegółowe odpowiedzi.

Tabela 5. Preferowana częstotliwość uczestnictwa przez organizacje pozarządowe Mszczonowa w konsultacjach (N=15)

Częstotliwość	Procent respondentów	Liczba respondentów
Raz na miesiąc.	26,7	4
Raz na kwartał.	53,3	8
Raz na pół roku.	20,0	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

2.4. Preferencje w zakresie długości konsultacji

Kolejną istotną kwestią dotyczącą konsultacji społecznych jest długość ich trwania, wypowiedzi reprezentantów organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów pokazano w tabeli 6.

Tabela 6. Maksymalny czas trwania konsultacji według preferencji organizacji pozarządowych Mszczonowa (N=15)

Czas trwania	Procent respondentów	Liczba respondentów
Mniej niż 2 tygodnie.	13,3	2
2 tygodnie.	20,0	3
Miesiąc.	46,7	7
2 miesiące.	20,0	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Najwięcej osób (siedem) opowiedziało się za miesięcznym okresem trwania konsultacji społecznych, po trzy osoby wskazały na dwa tygodnie oraz dwa miesiące, a jedynie dwie osoby uznały, że wystarczy mniej niż dwa tygodnie. Jednocześnie żaden z respondentów nie widział potrzeby prowadzenia konsultacji dłużej niż dwa miesiące. Okres trwania konsultacji może być zróżnicowany, zależnie od tematu którego dotyczą i złożoności konsultacji

2.5. Preferowany stopień złożoności konsultacji

Zdecydowana większość (60%) uczestniczących w badaniu przedstawicieli NGO opowiedziało się za możliwością konsultowania kilku zagadnień podczas jednych konsultacji. Pozostałe sześć osób było zdania, że należy konsultować tylko jeden problem. Przedstawia to tabela 7.

Tabela 7. Liczba zagadnień, które powinny być poddawane konsultacji (N=15)

Obszar konsultacji	Procent respondentów	Liczba respondentów
Tak, powinno być konsultowane jedno zagadnienie.	40	6
Nie, dopuszczam możliwość konsultowania kilku problemów w jednym badaniu.	60	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

2.6. Preferowane formy udziału w konsultacjach

Przedstawiciele organizacji pozarządowych z gminy Mszczonów zostali poproszeni o wskazanie preferowanych form konsultacji. Jak widać w tabeli 8, aż 14 spośród 15 osób bardzo chętnie uczestniczyłoby w posiedzeniu Rady Miejskiej (jedna osoba niechętnie), z kolei 12 osób bardzo chętnie (trzy - niechętnie) wzięłoby udział w spotkaniach z mieszkańcami, spotkaniach grup roboczych, w bazarze pomysłów dotyczącym rozwiązania określonych problemów (publikowanym w Internecie) i w tak zwanych okrągłych stołach, czyli w dyskusji na trudne tematy. Jedenastu przedstawicieli NGO wskazało jako preferowane formy udziału w konsultacjach monotematyczną i nieregularną ankietę internetową oraz stały panel konsultacyjny NGO (po czterech przedstawicieli niechętnie brałoby udział w wymienionych formach konsultacji). Większość respondentów (dziesięć-dziewięć osób) bardzo chętnie udzieliłoby odpowiedzi na ankietę, czy to dystrybuowane za pomocą poczty, czy w urzędach na terenie gminy, albo w Internecie, jeśli byłaby to ankietą wielotematyczną regularną (np. co pół roku różny zestaw tematów), bądź uczestniczyłaby w „referendum on-line” i „proteście (veto) on-line”. Szczegółowe wskazania zawiera tabela 8.

Tabela 8. Preferowane formy konsultacji przez organizacje pozarządowe Mszczonowa

Forma konsultacji	Bardzo chętnie		Niechętnie		Liczba ważnych odpowiedzi N=
	n	%	n	%	
Zaproszenie do udziału w posiedzeniu Rady.	14	93,3	1	6,7	15
Spotkania z mieszkańcami.	12	80,0	3	20,0	15
Wspólne grupy robocze z NGO.	12	80,0	3	20,0	15
Bazar pomysłów na rozwiązanie określonych problemów (publikowane w Internecie).	12	80,0	3	20,0	15
Tworzenie okrągłych stołów przy dyskusjach na trudne tematy.	12	80,0	3	20,0	15
Ankieta internetowa monotematyczna nieregularna (jeden temat w razie potrzeby).	11	73,3	4	26,7	15
Budowa stałego panelu konsultacyjnego NGO.	11	73,3	4	26,7	15
Ankieta dystrybuowana za pomocą poczty.	10	66,7	5	33,3	15
Ankiety dystrybuowane w urzędach na terenie gminy.	10	66,7	5	33,3	15
Ankieta internetowa wielotematyczna regularna (np. co pół roku różny zestaw tematów).	9	64,3	5	35,7	14
"Referendum on-line" i "protest (veto) on-line".	9	60,0	6	40,0	15
Wywiad prowadzony przez ankietera.	6	40,0	9	60,0	15
Prośba o ewaluację jakości przepisów legislacyjnych.	4	36,4	7	63,6	11
Ankieta telefoniczna.	5	33,3	10	66,7	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Widać też, że najmniej oczekiwane przez NGO są ankiety telefoniczne, ocena jakości przepisów legislacyjnych i wywiad przeprowadzany przez ankietera, chociaż te formy konsultacji również mają swoich zwolenników.

2.7. Preferowane formy dostępności pracowników JST w trakcie konsultacji

W trakcie badania zapytano przedstawicieli NGO, jakiej formy kontaktów oczekiwaliby ze strony pracowników administracji gminnej. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Oczekiwane formy kontaktu konsultacyjnego przez organizacje pozarządowe Mszczonowa

Forma kontaktu	Liczba odpowiedzi ogółem	Procent odpowiedzi		
	N=	Bardzo chętnie	Chętnie	Niechętnie
Kontakt telefoniczny.	14	64,3	35,7	0,0
Kontakt e-mailowy.	14	28,6	50,0	21,4
Informacje wysyłane pocztą tradycyjną.	15	26,7	26,7	46,7
Wykorzystanie komunikatorów internetowych przez pracowników samorządu do komunikacji tekstowej (np. Gadu-gadu), głosowej, czy wideo.	15	20,0	33,3	46,7
Interaktywne sesje rady lub komisji – bezpośrednia transmisja posiedzeń z udostępnieniem formularza kontaktowego i odpowiedziami na pytania (na bieżąco/pod koniec sesji).	15	13,3	26,7	60,0
„Czaty” internetowe z przedstawicielami władz gminy.	14	7,1	35,7	57,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Niemal wszyscy (14 osób) bardzo chętnie i chętnie oczekują kontaktów telefonicznych, co może nieco dezorientować, ponieważ w pytaniu dotyczącym preferowanych form konsultacji telefon zyskał najmniej zwolenników. Może to wynikać z faktu, że poprzednie pytanie dotyczyło ankiety telefonicznej (a to pytanie preferowanej formy kontaktu konsultacyjnego) i respondenci mogli w ten sposób wyrazić swoją obawę o długość czasu koniecznego do przeprowadzenia badania. Wynika stąd konkluzja, że przez telefon można prowadzić krótkie konsultacje. Kontakty e-mailowe znalazły się na drugim miejscu, chociaż w przypadku tej możliwości mniej osób wskazało opcję „bardzo chętnie”, a nawet trzy osoby odpowiedziały „niechętnie”. Po cztery osoby bardzo chętnie i chętnie otrzymywałyby korespondencję pocztą tradycyjną, ale pozostałe osoby – niechętnie. Siedem osób niechętnie korzystałoby z komunikatorów internetowych podczas kontaktów z pracownikami samorządu do komunikacji tekstowej (np. Gadu-gadu), głosowej czy wideo. Najwięcej osób (dziewięć) było niechętnych udziałowi w interaktywnych sesjach rady lub komisji, polegających na bezpośredniej transmisji posiedzeń z udostępnieniem formularza kontaktowego dla osób śledzących przebieg spotkania w Internecie i możliwością odpowiadania na zadane pytania na bieżąco lub pod koniec sesji, chociaż pozostali uczestnicy badania chętnie i bardzo chętnie skorzystaliby z takiej możliwości. Osiem osób niechętnie uczestniczyłoby w „czatach” internetowych z przedstawicielami gminy, ale pozostali respondenci chętnie i bardzo chętnie widzieliby tę formę kontaktów ze strony administracji samorządowej. Reasumując, według przedstawicieli organizacji pozarządowych najbardziej preferowanymi formami kontaktu konsultacyjnego z pracownikami urzędu są rozmowa telefoniczna (krótka) lub kontakt e-mailowy. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na konieczność wypromowania interaktywnego (za pośrednictwem mediów elektronicznych) udziału w sesjach rady. NGO są bardzo zainteresowane zaproszeniami do udziału w sesji, a jednocześnie w znikomym stopniu chcą korzystać z udziału w takich sesjach za pośrednictwem Internetu. Wskazane byłoby dotarcie do NGO z informacją, że sesje interaktywne umożliwiają bezpośrednią reakcję na dyskutowane tematy, pozwalając jednocześnie oszczędzać czas i lepiej wyważyć prezentowane stanowisko, dzięki równoległej dyskusji wewnątrz organizacji i możliwości zaprezentowania tego stanowiska pod koniec sesji, za pośrednictwem specjalnego formularza.

2.8. Preferencje w zakresie form informacji zwrotnych i sposobów ich przekazywania

Przedstawiciele organizacji pozarządowych z gminy Mszczonów mieli także możliwość wypowiedzenia się w sprawie oczekiwanych form informacji zwrotnej po zakończeniu konsultacji oraz preferowanych sposobów przekazywania im informacji.

Tabela 10. Oczekiwane formy informacji zwrotnej przez organizacje społeczne Mszczonowa (N=15)

Forma informacji zwrotnej	Procent odpowiedzi		
	Bardzo chętnie	Chętnie	Niechętnie
Bieżąca reakcja pisemna na wypowiedzi partnerów społecznych.	60,0	40,0	0,0
Publikacja w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych – jakie zmiany zostały wprowadzone w wyniku przeprowadzonych konsultacji.	60,0	33,3	6,7
Informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego.	46,7	46,7	6,7
Raport zbiorczy z przeprowadzonych konsultacji.	53,3	40,0	6,7
Publikacja wszystkich zebranych opinii wraz z informacją o zgłaszających.	53,3	33,3	13,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie wypowiedzi podsumowanych w tabeli 10 można stwierdzić, że najbardziej oczekiwaną przez NGO formą informacji zwrotnej jest bieżąca reakcja na przedstawione opinie (wszyscy bardzo chętnie i chętnie otrzymaliby wtedy informację), w następnej kolejności są to: publikacja w Internecie wyników badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych, czyli informacji, jakie zmiany zostały wprowadzone w wyniku przeprowadzonych konsultacji, informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego oraz raport zbiorczy z przeprowadzonych konsultacji – w każdym z wymienionych przypadków tylko jedna osoba niechętnie chciałaby otrzymać te informacje. Dwie osoby reprezentujące organizacje pozarządowe niechętnie widzą publikowanie wszystkich zebranych opinii wraz z informacją o zgłaszających, ale bardzo chętnie przyjęłoby ją osiem osób i chętnie – pięć osób. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że organizacje pozarządowe bardzo oczekują reakcji zwrotnej na wyrażone przez siebie opinie dotyczące kwestii samorządowych.

Tabela 11. Oczekiwane formy transferu informacji zwrotnych z Gminy Mszczonów do organizacji pozarządowych (N=15)

Forma przekazania informacji zwrotnej	Procent odpowiedzi		
	Bardzo chętnie	Chętnie	Niechętnie
E-mail.	46,7	26,7	26,7
Poczta tradycyjna.	40,0	26,7	33,3
Poprzez stronę internetową Urzędu Miasta.	20,0	66,7	13,3
Telefonicznie.	13,3	73,3	13,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

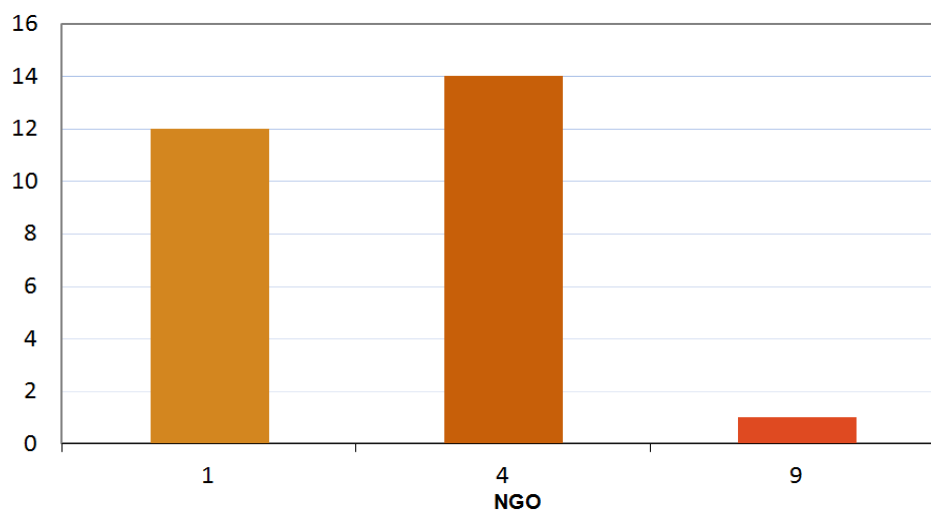
W tabeli 11 przedstawiono preferencje reprezentantów NGO w sprawie sposobu przekazania im informacji zwrotnej. Najbardziej oczekiwaną formą transferu informacji (najwięcej głosów „bardzo chętnie”) jest poczta e-mail oraz poczta tradycyjna. Jednocześnie, w ocenie prawie 27% respondentów, wysyłka informacji za pomocą poczty e-mail spotkałaby się z ich dezaprobatą. Może to wynika z braku bieżącego dostępu do tego narzędzia lub braku umiejętności posługiwania się nim. Jeszcze większy odsetek badanych, ponad 1/3, niechętnie skorzystałby z tej formy. Z kolei najwięcej głosów „chętnie” zyskało zamieszczenie informacji na stronie internetowej Urzędu Miasta oraz przez telefon.

Warto zwrócić uwagę, że osoby uczestniczące w badaniu stwierdziły wcześniej, że niechętnie uczestniczyłyby w konsultacjach za pośrednictwem telefonu – zarówno, gdyby same miały dzwonić i przekazywać swoje opinie, jak i odpowiadać na telefoniczną ankietę, niechętnie wysyłałyby też opinie tradycyjną pocztą, ale kiedy inicjatorem tej formy komunikacji miałyby być Urząd Miasta – to chętnie by z niej skorzystały. Może to wskazywać na słabość części organizacji pozarządowych ze względu na niewystarczające fundusze na ich funkcjonowanie i dążenie do obniżania kosztów działalności, poprzez rezygnację z komunikacji telefonicznej i pocztowej w tradycyjnym rozumieniu.

2.9. Ocena możliwości czasowych interesariuszy, które mogą oni przeznaczyć na konsultacje

Na pytanie *Ile czasu, w skali roku, Twoja organizacja może poświęcić na udział w konsultacjach społecznych?* aż dziewięciu spośród czternastu przedstawicieli NGO z Gminy Mszczonów odpowiedziało, że tylko jeden dzień, co widać na wykresie 1. Wskazuje to na pewną niekonsekwencję uczestników badania, z których większość opowiedziała się za konsultowaniem istotnych kwestii raz na kwartał i to najlepiej w trakcie spotkań bezpośrednich. Jedynie w opinii pięciu reprezentantów organizacji pozarządowych byłoby oni w stanie przeznaczyć 12-14 dni na udział w konsultacjach społecznych.

Wykres 1. Ilość czasu, który organizacje społeczne mogą poświęcić na konsultacje społeczne w roku (w dniach, N=14)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3. Partycypacja organizacji pozarządowych w tworzeniu prawa

3.1. Minimalne wymagania wobec uczestników konsultacji społecznych

W trzeciej części badania przedstawiciele organizacji pozarządowych z gminy Mszczonów zostali poproszeni o wskazanie wymaganego poziomu reprezentatywności NGO uczestniczących w procesie konsultacji kwestii lokalnych. Najwięcej głosów (dziewięć) zyskała opcja, zgodnie z którą do procesu konsultacji powinny być dopuszczane wszystkie organizacje pozarządowe, zarejestrowane jako działające lub posiadające swoją siedzibę w gminie. Jedynie po trzy osoby uznały, że do udziału w konsultacjach powinny być uprawnione tylko te organizacje, które mają budżet i plan działania lub mają pewien dorobek (np. w postaci zrealizowanych projektów) w przedmiocie konsultacji.

Tabela 12. Wymagany poziom reprezentatywności organizacji pozarządowych uczestniczących w procesie konsultacji w Mszczonowie – według ocen samych organizacji pozarządowych (N=15)

Wymagany poziom reprezentatywności	n	%
Powinny być włączane wszystkie NGO zarejestrowane w gminie.	9	60
Powinny być włączane organizacje mające budżet i plan działania.	3	20
Powinny być włączane organizacje mające dorobek (zrealizowane projekty) w przedmiocie konsultacji.	3	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przedstawione w tabeli 12 wskazania pokazują, że zdaniem dziewięciu na 15 osób uczestniczących w badaniu wszystkie organizacje funkcjonujące w gminie, powinny mieć prawo wypowiedzenia się na każdy temat, nawet jeśli nie mają wiedzy, czy doświadczenia dotyczącego konsultowanego zagadnienia. Dla większości respondentów ani dorobek, ani pozycja finansowa nie miały dużego znaczenia. Oznacza to przewagę podejścia demokratycznego nad merytorycznym i wybór taki trzeba uzanować.

3.2. Preferowany zakres przygotowywanych opinii

W kwestii udziału organizacji pozarządowych w tworzeniu prawa lokalnego istotne jest, jak szeroki powinien być zakres opinii przekazywanych władzom gminy przez NGO. Odpowiedzi na ten temat umieszczono w tabeli 13.

Tabela 13. Preferencje organizacji pozarządowych dotyczące zakresu opinii dla gminy (N=14)

Zakres opinii dla gminy	n	%
Powinna przedstawiać analizę danego problemu i szczegółowe uzasadnienie stanowiska organizacji.	10	71,4
Powinna ograniczać się do przedstawienia uzasadnionego stanowiska.	2	14,3
Powinna ograniczać się do wyboru jednej z przedstawionych opcji, bez konieczności uzasadnienia.	2	14,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przedstawione odpowiedzi wskazują na rzetelne potraktowanie udziału w konsultacjach przez 10 spośród 14 reprezentantów organizacji pozarządowych z gminy Mszczonów. Większość z nich uznała bowiem, że niezbędne jest dostarczenie analizy danego problemu ze szczegółowym uzasadnieniem stanowiska organizacji, co kłóci się z wcześniej opisanymi wypowiedziami uczestników badania odnośnie reprezentatywności NGO, które powinny brać udział w konsultacjach. Zdaniem autorów nie do pogodzenia jest opcja uczestnictwa w konsultacjach przez wszystkie zarejestrowane w gminie organizacje pozarządowe bez względu na konsultowane zagadnienie z jednoczesnym wymogiem dostarczania rzetelnie przygotowanych stanowisk poszczególnych NGO.

3. 3. Czas wymagany na przygotowanie opinii prawnej przez organizacje pozarządowe

Reprezentantów organizacji pozarządowych z gminy Mszczonów poproszono także o określenie, ile czasu potrzeba na przygotowanie jednej opinii. W tabeli 14 zawarto wskazania.

Tabela 14. Ilość czasu niezbędna do przygotowania jednej opinii przez organizacje społeczne Mszczonowa (N=15)

Czas	n	w %
Miesiąc.	10	66,7
Mniej niż tydzień.	2	13,3
Tydzień.	1	6,7
Dwa tygodnie.	1	6,7
6 miesięcy.	0	0
Inny odcinek czasu (jaki?).	1	6,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jak widać aż 10 na 15 osób uznało, że potrzebują miesiąca, co może dziwić, ponieważ aż dziewięć uczestników badania wcześniej odpowiedziało, że na udział w konsultacjach może poświęcić jeden dzień. Być może wtedy mieli na myśli osobisty udział. W tym przypadku pracę nad przygotowaniem opinii można rozdzielić na kilka osób, czy też wynająć ekspertów. Jedna osoba odpowiedziała, że czas niezbędny na opracowanie stanowiska organizacji zależy od tego, czego dana decyzja miałaby dotyczyć i czy trzeba byłoby czekać na informacje z zewnątrz, żeby przygotować opinię, bowiem każda sprawa rozpatrywana jest indywidualnie, dlatego trudno określić, jaki czas byłby potrzebny. Wydaje się to słusznym podejściem.

4. Podsumowanie opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów

Analiza wypowiedzi uzyskanych od 15 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów nasuwa kilka wniosków:

- **Zakres informacji.** Uzyskane odpowiedzi pokazują, że dotychczasowa polityka informacyjny Gminy Mszczonów spełnia podstawowe oczekiwania przedstawicieli organizacji pozarządowych. Zarówno dokumenty strategiczne, jak i akty prawa lokalnego, programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz ich projekty, informacje na temat konsultacji prawa miejscowego, informacje o konkursach dla NGO i ich rozstrzygnięciach, zaproszenia na posiedzenia Rady Miejskiej i protokoły z ich przebiegu są ogólnodostępne w Internecie – na stronach UMiG Mszczonów oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Warto jednak zastanowić się nad zamieszczeniem dodatkowych dokumentów wskazanych przez uczestników badania jako ważne.
- **Formy korzystania z informacji publicznej.** Bardziej popularne i preferowane przez organizacje pozarządowe w Gminie Mszczonów są informacje publiczne zamieszczane w Internecie, co powinno mobilizować władze gminy do udoskonalania tych kanałów informacji, łącznie z dbałością o dostęp do Internetu, jak i rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy. Wydaje się, że Gminne Centrum Informacji doskonale spełnia swoją rolę w tym aspekcie. Niemniej zastanawia fakt, dlaczego pomimo deklarowanego korzystania z internetowych zasobów gminy przez zdecydowaną większość reprezentantów NGO, tak wielu ich przedstawicielom brakuje wiedzy, jakie dokumenty i informacje mogą łatwo znaleźć w Internecie.
- **Tematyka konsultacji.** Najistotniejszymi tematami do konsultacji dla NGO są: programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, programy społeczne (np. programy integracji osób starszych, niepełnosprawnych, programy dla młodzieży) oraz kierunki wykorzystania środków unijnych - niemal wszyscy deklarowali udział w konsultacjach na wymienione tematy. Ważne tematy do konsultacji to także sport i rekreacja na terenie gminy, wspieranie turystyki, strategia rozwoju, funkcjonowanie edukacji oraz komunikacja zbiorowa (wskazało je co najmniej 10 na 15 przedstawicieli NGO). Funkcjonowanie kultury i sztuki, konkretne projekty inwestycyjne w zakresie budynków użyteczności publicznej czy zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, oświetlenie, tereny zielone) są istotne dla pięciu-siedmiu przedstawicieli organizacji pozarządowych. Nikt nie zadeklarował chęci konsultacji konkretnych projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury (drogi, kanalizacja, wodociągi, Internet, sieć energetyczna, gazowa), co także może świadczyć o pozornym zainteresowaniu NGO kwestiami ważnymi dla całej społeczności lokalnej.
- **Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji.** Najwięcej zwolenników zyskały bezpośrednie spotkania, np. w formie paneli dyskusyjnych czy grup roboczych, przekazywanie opinii przez telefon, e-mail i formularze na stronie internetowej gminy. Najmniej preferowaną formą transferu opinii w trakcie konsultacji jest tradycyjna poczta (w tym przypadku siedem osób stwierdziło, że niechętnie wypowiadałoby się w ten sposób, ale tyle samo osób uznało, że chętnie a jedna osoba – bardzo chętnie). Świadczy to o przywiązywaniu przez NGO dużej wagi do spotkań bezpośrednich, które można rozważać, jako główny sposób gromadzenia opinii instytucjonalnych uczestników

konsultacji społecznych, jednak pozostałe formy również powinny być praktykowane, jeśli władzom gminy zależy na jak największym udziale interesariuszy w konsultacjach.

- **Częstotliwość konsultacji.** Najwięcej osób (ponad połowa) preferuje przeprowadzenie konsultacji raz na kwartał, cztery osoby – raz w miesiącu, a trzy – raz na pół roku. Żaden z przedstawicieli NGO nie wskazał opcji „raz w roku”, co można odczytać jako zbyt rzadką częstotliwość uczestnictwa w konsultacjach organizacji pozarządowych.
- **Długość konsultacji.** Okres trwania konsultacji powinien być zróżnicowany, zależnie od ich złożoności i tematu. Najwięcej osób (siedem) opowiedziało się za miesięcznym okresem trwania konsultacji społecznych, po trzy osoby wskazały na dwa tygodnie i dwa miesiące, a jedynie dwie osoby uznały, że wystarczy mniej niż dwa tygodnie. Jednocześnie żaden z respondentów nie widział potrzeby prowadzenia konsultacji dłużej niż dwa miesiące.
- **Stopień złożoności konsultacji.** Warto konsultować kilka zagadnień podczas jednych konsultacji, ponieważ zdecydowana większość (60%) uczestniczących w badaniu przedstawicieli NGO opowiedziało się za tą możliwością.
- **Formy udziału w konsultacjach.** Gmina powinna stosować zróżnicowane formy umożliwiające przedstawicielom NGO udział w konsultacjach. Najchętniej uczestniczyliby oni w posiedzeniu Rady Miejskiej, w spotkaniach z mieszkańcami, w grupach roboczych, w bazarze pomysłów na rozwiązanie określonych problemów (publikowanym w Internecie) i okrągłych stołach podczas dyskusji na trudne tematy. Popularne formy uczestnictwa w konsultacjach to także ankieta internetowa monotematyczna nieregularna oraz stały panel konsultacyjny NGO, różnego typu ankiety, „referendum on-line” i „protest (veto) on-line”. Najmniej oczekiwane przez NGO są ankiety telefoniczne, ocena jakości przepisów legislacyjnych i wywiad przeprowadzany przez ankietera, chociaż te formy konsultacji również mają swoich zwolenników.
- **Formy dostępności pracowników JST w trakcie konsultacji.** Przedstawiciele NGO w większości oczekują, że pracownicy samorządowi w trakcie konsultacji społecznych będą komunikować się telefonicznie oraz e-mailowo. Nowoczesne technologie komunikacyjne, jak komunikatory internetowe, „czaty” oraz możliwość udziału w interaktywnych sesjach Rady nie są preferowane przez przedstawicieli NGO.
- **Formy informacji zwrotnych i sposoby ich przekazywania.** Bieżąca reakcja na przedstawione opinie, publikacja w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych, czyli jakie zmiany zostały wprowadzone w wyniku przeprowadzonych konsultacji, informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego oraz raport zbiorczy z przeprowadzonych konsultacji – to preferowane przez NGO formy informacji zwrotnych. Najlepszym sposobem na przekazanie tych informacji jest zamieszczenie ich na stronie internetowej Urzędu Miasta, przekazanie przez telefon, albo pocztą elektroniczną.
- **Czas, który interesariusze mogą przeznaczyć na konsultacje.** Pomimo, że większość przedstawicieli NGO opowiedziało się za konsultowaniem istotnych kwestii raz na kwartał i to najlepiej w trakcie spotkań bezpośrednich, aż dziewięciu spośród 14 może przeznaczyć na udział w konsultacjach tylko jeden dzień. Obie kwestie wydają się nie do pogodzenia i świadczą o braku zrozumienia zasad demokracji partycypacyjnej.
- **Minimalne wymagania wobec uczestników konsultacji społecznych.** Według większości przedstawicieli NGO do procesu konsultacji powinny być dopuszczane wszystkie organizacje pozarządowe operujące w gminie, co oznacza, że wszyscy powinni mieć prawo wypowiedzenia się na każdy temat, nawet jeśli nie mają wiedzy czy doświadczenia dotyczącego konsultowanego zagadnienia albo jeśli nie są na tyle operatywni, aby działać

według określonego planu i zabezpieczyć odpowiedni budżet na realizację przyjętego planu. Jest to nierealistyczny pogląd, nie znajdujący merytorycznego uzasadnienia.

- **Preferowany zakres przygotowywanych opinii.** Uzasadnione jest wymaganie od instytucjonalnych uczestników konsultacji społecznych analizy danego problemu ze szczegółowym uzasadnieniem stanowiska organizacji. Kłóci się to z poglądem uczestników badania odnośnie reprezentatywności NGO, które powinny brać udział w konsultacjach.
- **Czas wymagany na przygotowanie opinii prawnej.** Organizacje pozarządowe w większości oczekują miesiąca na przygotowanie opinii. Słuszna wydaje się też opinia jednego z respondentów, że czas niezbędny na opracowanie stanowiska organizacji zależy od tego, czego dana decyzja miałaby dotyczyć i czy trzeba byłoby czekać na informacje z zewnątrz, żeby przygotować opinię. Każda sprawa rozpatrywana jest indywidualnie, dlatego trudno określić, jaki czas byłby potrzebny.

II. Opinie mieszkańców gminy Mszczonów

1. Potrzeby informacyjne mieszkańców dotyczące konsultacji społecznych

1. 1. Zakres potrzebnych informacji

Mieszkańcy gminy Mszczonów zostali poproszeni o wskazanie informacji publicznych, do których chcieliby mieć dostęp. Jak widać w tabeli 15, ponad 66% respondentów chciałoby mieć dostęp do strategii gminy. Blisko 60% uczestniczących w badaniu chciałoby poznać wizualizacje przyszłych rozwiązań architektonicznych czy komunikacyjnych w Internecie oraz otrzymać informacje o aktualnych inicjatywach, projektach: aktów prawnych, decyzji, procedur, zasad działania, uchwał. 57% osób, które uczestniczyły w wywiadach chciałoby udostępnienia w Internecie aktów prawa miejscowego, ok. 53% - udostępnienia porządku obrad rady miasta, prawie 52% - publikacji protokółów z obrad rady miasta i komisji rady miasta, a ponad 46% - opublikowania planów współpracy z organizacjami pozarządowymi. UMiG Mszczonów realizuje oczekiwania mieszkańców udostępniając poszukiwane informacje na swojej stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej. Uzyskane od mieszkańców odpowiedzi świadczą o ich nieznaności zasobów internetowych UMiG Mszczonów, dlatego warto promować możliwości dostępu do ważnych informacji.

Ponadto, ponad połowa uczestników badania chciałaby korzystać z informacji o kompetencjach gminy, z różnych ekspertyz i opinii. Nieco ponad 1/3 respondentów chciałaby także mieć dostęp do danych adresowych organizacji biorących udział w konsultacjach, informacji o funkcjonowaniu komitetów społecznych, bezpośrednich relacji (audio/video) z obrad rady, kalendarza legislacyjnego gminy, a także kalendarza polityków samorządowych.

Tabela 15. Zakresy informacji publicznych, z których chcieliby korzystać mieszkańcy Mszczonowa

Zakres informacji	Liczba /procent pozytywnych odpowiedzi		Udział odpowiedzi „nie wiem”	Liczba ważnych odpowiedzi
	n	w %	w %	N=
Publikacja strategii gminy.	168	66,1	15,0	254
Wizualizacja przyszłych rozwiązań architektonicznych czy komunikacyjnych w Internecie.	152	59,4	15,6	256
Informacje o aktualnych inicjatywach, projektach aktów prawnych, decyzji, procedur, zasad działania, uchwał.	151	58,3	13,5	259
Elektroniczne udostępnienie aktów prawa miejscowego.	146	57,0	16,8	256
Wiedza na temat ustawowych kompetencji gminy.	141	55,3	18,8	255
Internetowe udostępnienie porządków obrad rady miasta.	137	53,5	18,0	256
Elektroniczna publikacja opinii, ekspertyz i innych kluczowych dokumentów.	137	53,3	19,1	257
Publikacja ekspertyz i opinii na temat projektów w Internecie.	131	51,6	21,7	254
Internetowa publikacja protokołów z obrad rady miasta i komisji rady miasta.	132	51,6	19,1	256
Opublikowanie planów współpracy z organizacjami pozarządowymi.	117	46,2	25,3	253
Opis systemu grantów dla organizacji pozarządowych.	102	40,2	24,8	254
Dostęp do danych adresowych organizacji biorących udział w konsultacjach.	93	36,3	22,7	256
Publikacja informacji o funkcjonowaniu komitetów społecznych.	88	35,1	25,1	251
Bezpośrednie relacje (audio/wideo) z obrad rady.	91	35,0	21,9	260
Przedstawienie kalendarza legislacyjnego gminy m.in. w zakresie opracowywania projektów aktów prawnych decyzji, procedur, zasad, uchwał.	89	34,6	26,5	257
Przedstawienie kalendarza polityków samorządowych.	81	32,1	23,8	252

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jak widać w tabeli 15, co czwarty uczestnik badania nie wiedział czy chciałby korzystać z takich informacji, jak: plany współpracy z organizacjami pozarządowymi, opis systemu grantów dla organizacji pozarządowych, funkcjonowanie komitetów społecznych, kalendarz legislacyjny gminy czy kalendarz polityków samorządowych.

Jeden z respondentów zaproponował zlikwidowanie „Merkuriusza Mszczonowskiego”.

1.2. Preferowane formy korzystania z informacji publicznej

Na podstawie wypowiedzi mieszkańców gminy Mszczonów uczestniczących w badaniach ankietowych można stwierdzić, że ponad połowa z nich często korzysta z elektronicznych publikacji na stronie Urzędu Miasta Mszczonów. Z drugiej strony, prawie połowa osób odpowiedziała, że rzadko lub wcale nie korzysta z informacji zamieszczanych w lokalnych portalach internetowych, wśród których wymieniano stronę Miasta i Gminy Mszczonów. Z materiałów przesyłanych e-mailem wcale nie korzysta ponad 40% uczestników badania, rzadko – 36%, jedynie co czwarta osoba często korzysta z informacji przekazywanych tą drogą. Szczegółowe odpowiedzi uwzględnia tabela 16.

Tabela 16. Preferowane formy korzystania z informacji publicznej przez mieszkańców Mszczonowa

Forma udostępniania informacji	Często		Rzadko		Wcale		Liczba ważnych odpowiedzi N=
	n	%	n	%	n	%	
Elektroniczne publikacje na stronie urzędu miasta Mszczonów.	136	52,7	99	38,4	23	8,9	258
Publikacje papierowe.	79	30,9	115	44,9	62	24,2	256
Informacje ustne przekazywane podczas spotkań z przedstawicielami miasta.	63	24,5	127	49,4	67	26,1	257
Materiały przesyłane e-mailem.	59	23,1	92	36,1	104	40,8	255
Informacja zamieszczana w lokalnych portalach internetowych: jakich?	33	22,6	30	20,5	83	56,8	146
Ulotki wrzucane do skrzynki pocztowej.	53	20,5	111	43,0	94	36,4	258
Ulotki dostępne w urzędzie.	40	15,7	129	50,6	86	33,7	255

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z podsumowania przedstawionego w tabeli 16 wynika też, że publikacje papierowe nie cieszą się dużą popularnością wśród mieszkańców gminy Mszczonów. Często korzysta z nich ok. 30% respondentów (rzadko – 45%, a ponad 24% - nigdy), z ulotek wrzucanych do skrzynki pocztowej często korzysta tylko co piąty uczestnik badania (rzadko - 43% i ponad 36% - wcale), a z ulotek dostępnych w urzędzie często korzysta niespełna 16% respondentów.

Osoby, które często korzystają z informacji zamieszczanych w lokalnych portalach (ponad 22% uczestników badania), na pytanie, z jakich portali korzystają, wskazali stronę Gminnego Centrum Informacji, stronę MOK, www.zyroskop.pl, a poza tym stronę UMiG Mszczonów (www.mszczonow.pl). Pojawił się także jeden nieprzychylny komentarz dotyczący ostatniej wymienionej strony: „na stronie nie ma nic z informacji aktualnych i rzetelnych”.

2. Deklaracje mieszkańców w zakresie gotowości do uczestnictwa w konsultacjach społecznych

2. 1. Preferowana tematyka konsultacji

Mieszkańców uczestniczących w badaniu poproszono o wskazanie tematów konsultacji, w których wzięliby udział. Tabela 17 zawiera uzyskane odpowiedzi. Najwięcej osób zainteresowanych jest konsultacjami dotyczącymi rynku pracy i ochrony zdrowia – odpowiednio 73% i 70%. Dla 61-64% interesujące są zagadnienia związane z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej oraz ze sportem i rekreacją. 56-58% respondentów chciałoby wypowiedzieć się w sprawie kultury i sztuki, edukacji, konkretnych projektów inwestycyjnych w zakresie budynków użyteczności publicznej, planów inwestycyjnych, programów społecznych (np. integracji osób starszych, niepełnosprawnych, dla młodzieży), ekologii (gospodarki odpadami), ochrony środowiska i dostępu do dóbr przyrody. Nieco ponad połowa uczestników badania zabrałaby głos w kwestii wspierania

turystyki, wspierania przedsiębiorczości i inwestycji, strategii rozwoju, kierunków wykorzystania środków unijnych, a także planów przestrzennych. Komunikacja zbiorowa jest ważnym tematem dla co drugiej osoby, podobnie jak opieka przedszkolna. Zasady utrzymania zwierząt (psów, kotów itp.) interesują 37% badanych, a program współpracy z organizacjami pozarządowymi 31%.

Tabela 17. Deklaracje udziału mieszkańców Mszczonowa określonych tematycznie rodzajach konsultacji

Tematy konsultacji	Liczba /procent pozytywnych odpowiedzi		Udział odpowiedzi „nie wiem”		Liczba ważnych odpowiedzi
	n	w %	w %	n	N=
Rynek pracy.	185	73,1	13,0	33	253
Ochrona zdrowia.	181	70,2	11,6	30	258
Sport i rekreacja na terenie gminy.	163	64,4	17,8	45	253
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, oświetlenie, tereny zielone).	158	61,5	17,9	46	257
Konkretne projekty inwestycyjne w zakresie infrastruktury (drogi, kanalizacja, wodociągi, Internet, sieć energetyczna, gazowa).	156	60,9	17,6	45	256
Funkcjonowanie edukacji.	148	57,8	19,1	49	256
Konkretne projekty inwestycyjne w zakresie budynków użyteczności publicznej.	143	56,5	15,0	38	253
Funkcjonowanie kultury i sztuki.	143	56,1	20,0	51	255
Plany inwestycyjne.	142	55,7	17,6	45	255
Programy społeczne (np. programy integracji osób starszych niepełnosprawnych, programy dla młodzieży).	142	55,7	20,4	52	255
Ekologia (gospodarka odpadami), ochrona środowiska i dostęp do dóbr przyrody.	140	55,6	19,8	50	252
Wspieranie turystyki.	136	53,5	19,7	50	254
Wspieranie przedsiębiorczości i inwestycji.	137	53,5	19,9	51	256
Strategia rozwoju.	136	53,1	23,4	60	256
Kierunki wykorzystania środków unijnych.	136	52,9	23,3	60	257
Plany przestrzenne.	128	50,2	19,2	49	255
Komunikacja zbiorowa.	125	49,2	25,6	65	254
Opieka przedszkolna.	116	45,1	19,8	51	257
Zasady utrzymania zwierząt (psy, koty itp.).	92	37,1	28,2	70	248
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.	78	31,0	30,2	76	252

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza odpowiedzi mieszkańców gminy Mszczonów przedstawionych w tabeli 17, nasuwa stwierdzenie, że mieszkańcy są żywo zainteresowani praktycznie wszystkimi tematami. Tylko jedna osoba powiedziała: „konsultacje mnie nie interesują”.

2.2. Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji

Istotną kwestią w trakcie konsultacji społecznych są kanały przekazywania opinii uczestników konsultacji. Zapytani o to mieszkańcy Gminy Mszczonów „bardzo chętnie” i „chętnie” braliby udział w konsultacjach za pośrednictwem formularza na stronie internetowej gminy (prawie 22% niechętnie, co pokazuje tabela 18). Niemal równie liczna grupa preferuje komunikację e-mailową (25,5% niechętnie). Z kolei znacznie mniej osób opowiedziało się za przekazywaniem opinii w trakcie spotkań bezpośrednich – w sumie 61% (39% niechętnie). Tradycyjna poczta i kontakty telefoniczne miały najwięcej przeciwników – około 55%, jednak pozostałe osoby uczestniczące w badaniu korzystałyby z tych kanałów chętnie lub bardzo chętnie.

Tabela 18. Preferowane formy przekazu opinii konsultacyjnej przez mieszkańców Mszczonowa

Forma przedstawienia opinii	Bardzo chętnie		Chętnie		Niechętnie		Liczba ważnych odpowiedzi N=
	n	%	n	%	n	%	
Poprzez formularz na stronie internetowej gminy.	91	36,3	105	41,8	55	21,9	251
Poprzez e-mail.	81	31,8	109	42,7	65	25,5	255
Na spotkaniu bezpośrednim (panel dyskusyjny, grupa robocza itp.).	63	24,8	92	36,2	99	39,0	254
Tradycyjną pocztą.	47	18,6	65	25,7	141	55,7	253
Telefonicznie.	32	12,6	79	31,1	143	56,3	254

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z zaprezentowanych wyników wyłania się pewna sprzeczność – z jednej strony znaczna grupa uczestników badania powiedziała, że wcale albo rzadko korzysta z materiałów przesyłanych e-mailem, a z drugiej strony równie duża grupa bardzo chętnie i chętnie przekazywałaby swoje opinie w konsultacjach drogą e-mailową. Być może wynika to z faktu, że łatwiej jest wysłać własną opinię drogą elektroniczną, gdyż można to zrobić w dowolnym czasie i miejscu, a zarazem nie pociąga to za sobą żadnych kosztów. Jednak pomimo rozwoju komunikacji elektronicznej, nadal duża liczba osób preferuje korzystanie z raportów czy opracowań w formie papierowej.

2.3. Preferowana częstotliwość konsultacji

W tabeli 19 przedstawiono odpowiedzi mieszkańców gminy Mszczonów uczestniczących w badaniu odnośnie preferowanej częstotliwości udziału w konsultacjach (można było wskazać jedną opcję).

Tabela 19. Preferowana częstotliwość uczestnictwa przez mieszkańców Mszczonowa w konsultacjach (N=254)

Częstotliwość	Procent respondentów	Liczba respondentów
Raz na kwartał.	24,4	62
Raz na miesiąc.	22,4	57
Raz na pół roku.	20,9	53
W miarę pojawiania się problemów.	17,3	44
Raz w roku.	15,0	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Największej liczbie osób (62) odpowiadałby udział w konsultacjach społecznych raz na kwartał, ale niemal tak samo liczna grupa (57 osób) byłaby gotowa poświęcić swój czas w tym celu nawet raz w miesiącu. Co piąty respondent preferuje udział w konsultacjach raz na pół roku, 17% stwierdziło, że w zależności od potrzeby, a dla 15% optymalna częstotliwość udziału w konsultacjach to raz w roku.

2.4. Preferencje w zakresie długości konsultacji

Uczestnicy badania zostali poproszeni o podanie informacji, jak długo ich zdaniem powinny trwać konsultacje. Ich odpowiedzi umieszczono w tabeli 20.

Tabela 20. Maksymalny czas trwania konsultacji według preferencji mieszkańców Mszczonowa (N=254)

Czas trwania	Procent respondentów	Liczba respondentów
2 tygodnie.	31,1	79
Miesiąc.	29,9	76
Mniej niż 2 tygodnie.	28,3	72
2 miesiące.	7,5	19
Więcej niż dwa miesiące.	3,1	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W opinii około 30% respondentów konsultacje społeczne powinny trwać maksymalnie dwa tygodnie, niemal taka sama grupa stwierdziła, że do miesiąca, a także mniej niż dwa tygodnie. Znacznie mniej osób uznało, że konsultacje powinny trwać dwa miesiące, a jedynie osiem osób stwierdziło, że dłużej. Jedna z osób uczestniczących w badaniu stwierdziła, że długość trwania konsultacji powinna zależeć od rodzaju konsultowanego zagadnienia (miesiąc i dłużej). Widać więc, że w opiniach mieszkańców gminy jest dużo rozbieżności i dlatego należałoby (zgodnie z zasadami prowadzenia konsultacji) dostosowywać długość trwania konsultacji do złożoności konsultowanego tematu.

2.5. Preferowany stopień złożoności konsultacji

Przechodząc do preferencji mieszkańców gminy Mszczonów w zakresie stopnia złożoności zagadnień podlegających jednorazowo konsultacjom – większość z nich (57%) dopuszcza

możliwość konsultowania kilku problemów w jednym badaniu. Nieco ponad 27% osób wolałoby się wypowiadać na temat tylko jednego zagadnienia, a pozostali (niemal 16%) nie mieli zdania w tej kwestii. Szczegóły pokazuje tabela 21.

Tabela 21. Liczba zagadnień podlegających jednorazowo konsultacjom w ocenie mieszkańców Mszczonowa (N=256)

Opcja	Procent respondentów	Liczba respondentów
Tylko jedno.	27,3	70
Dopuszczam możliwość konsultowania kilku problemów w jednym badaniu.	57,0	146
Nie mam zdania.	15,6	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

2.6. Preferowane formy udziału w konsultacjach

Mieszkańcy Gminy Mszczonów zostali zapytani również o preferowane formy udziału w konsultacjach społecznych. Ich odpowiedzi zsumowano w tabeli 22. Największe grupy (nieco ponad 41%) chętnie wzięłyby udział w referendum „on-line” i „proteście (veto) on-line” (27,4% niechętnie) oraz w publikowanym w Internecie bazarze pomysłów na rozwiązanie określonych problemów (25,2% niechętnie). Nieco mniejsze grupy (po około 36-37%) wskazały na ankietę internetową wielotematyczną regularną (np. co pół roku różny zestaw tematów, jednak 1/3 badanych niechętnie wzięłaby udział w takiej ankiecie), spotkania z mieszkańcami (22,6% respondentów jest niechętna spotkaniom) oraz ankietę internetową monotematyczną nieregularną (jeden temat w razie potrzeby, ale i w tym przypadku 1/3 badanych niechętnie wzięłaby udział w takiej ankiecie). Porównywalne grupy uczestników badania bardzo chętnie i niechętnie wzięłyby udział w posiedzeniach Rady Miejskiej.

W wypadku pozostałych przedstawionych uczestnikom badania opcji możliwych form konsultacji więcej osób było im niechętnych, niż chętnie uczestniczących w danej aktywności. Prawie 63% mieszkańców Gminy Mszczonów, którzy wzięli udział w badaniu niechętnie udzieliłoby odpowiedzi na ankietę telefoniczną (10,7% bardzo chętnie), prawie 53% niechętnie odpowiedziałyby na pytania w ramach wywiadu prowadzonego przez ankietera (17,3% bardzo chętnie), a 47% niechętnie widziałyby ankietę dystrybuowaną pocztą (20,6% bardzo chętnie). Mniej zwolenników niż osób niechętnie nastawionych miały także:

- budowa stałego panelu konsultacyjnego NGO (23,5% bardzo chętnie dołączyłoby do panelu, a 34,7% niechętnie),
- ankiety dystrybuowane w urzędach na terenie gminy (22,3% bardzo chętnie odpowiedziałyby na taką ankietę, ale 45,4% - niechętnie),
- tworzenie okrągłych stołów przy dyskusjach na trudne tematy (22,1% bardzo chętnie dołączyłoby do „okrągłego stołu”, jednak 43,1% - niechętnie),
- wspólne grupy robocze z NGO (bardzo chętnie tworzyłoby je 20,9% mieszkańców, a 42,6% - niechętnie),
- a także ewaluacja jakości przepisów legislacyjnych (bardzo chętnie wykonałoby ją 16,4% mieszkańców, a ponad 41% - niechętnie).

Tabela 22. Preferowane formy konsultacji przez mieszkańców Mszczonowa

Forma konsultacji	Bardzo chętnie		Niechętnie		Liczba ważnych odpowiedzi
	n	%	n	%	N=
Referendum "on-line" i "protest (veto) on-line".	104	41,3	69	27,4	252
Bazar pomysłów na rozwiązanie określonych problemów (publikowane w Internecie).	105	41,3	64	25,2	254
Ankieta internetowa wielotematyczna regularna (np. co pół roku różny zestaw tematów).	90	36,9	79	32,4	244
Spotkania z mieszkańcami.	93	36,9	57	22,6	252
Ankieta internetowa monotematyczna nieregularna (jeden temat w razie potrzeby).	90	35,9	81	32,3	251
Zaproszenie do udziału w posiedzeniu Rady.	73	29,3	77	30,9	249
Budowa stałego panelu konsultacyjnego NGO.	59	23,5	87	34,7	251
Ankiety dystrybuowane w urzędach na terenie gminy.	56	22,3	114	45,4	251
Tworzenie okrągłych stołów przy dyskusjach na trudne tematy.	56	22,1	109	43,1	253
Wspólne grupy robocze z NGO.	52	20,9	106	42,6	249
Ankieta dystrybuowana za pomocą poczty.	52	20,6	119	47,0	253
Wywiad prowadzony przez ankietera.	44	17,3	134	52,8	254
Prośba o ewaluację jakości przepisów legislacyjnych.	40	16,4	101	41,4	244
Ankieta telefoniczna.	27	10,7	159	62,8	253

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z przedstawionych preferencji mieszkańców Gminy Mszczonów wynika dość duże ich zróżnicowanie. Wydaje się jednak, że bardziej popularne są te formy konsultacji, które wykorzystują Internet, co zapewnia dużą dowolność, jeśli chodzi o moment wypowiedzenia się w danej kwestii, jednak ich pożądanym uzupełnieniem pozostają różne formy spotkań bezpośrednich.

2.7. Preferencje w zakresie form informacji zwrotnych i sposobów ich przekazywania

W trakcie badania ankietowego zapytano mieszkańców gminy Mszczonów, w jakiej formie chcieliby otrzymywać informacje zwrotne po przedstawieniu swojej opinii w konsultacjach. Odpowiedzi zawiera tabela 23.

Tabela 23. Oczekiwane przez mieszkańców Mszczonowa formy informacji zwrotnej

Forma informacji zwrotnej	Liczba odpowiedzi ogółem	Bardzo chętnie	Mało chętnie	Niechętnie
		Procent odpowiedzi		
Informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego.	252	54,8	27,8	17,5
Reakcja pisemna na wypowiedzi mieszkańców.	255	52,2	29,8	18,0
Publikacja w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych.	253	47,0	36,0	17,0
„Czaty” internetowe z przedstawicielami władz gmin.	255	45,5	33,7	20,8
Wykorzystanie komunikatorów internetowych przez pracowników samorządu lub władz państwowych do komunikacji tekstowej (np. Gadu-gadu), głosowej, czy wideo.	255	41,6	32,9	25,5
Interaktywne sesje rady lub komisji – bezpośrednia transmisja posiedzeń z udostępnieniem formularza kontaktowego i odpowiedziami na pytania (na bieżąco/pod koniec sesji).	252	37,3	35,7	27,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z uzyskanych wypowiedzi wynika, że ponad połowa ankietowanych mieszkańców Gminy Mszczonów oczekuje informacji o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego (ale jednocześnie prawie 28% mało chętnie otrzymywałoby takie informacje) oraz reakcji pisemnej na swoje wypowiedzi (niemal 30% - mało chętnie). 42-47% respondentów bardzo chętnie widziałoby publikację w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych, „czaty” internetowe z przedstawicielami władz gmin, a także komunikowanie wyników konsultacji przez pracowników samorządu z wykorzystaniem komunikatorów internetowych do komunikacji tekstowej (np. Gadu-gadu), głosowej czy wideo. Co trzeci uczestnik badania mało chętnie widziałby wymienione formy informacji zwrotnej. Interaktywne sesje rady lub komisji w formie bezpośredniej transmisji posiedzeń z udostępnieniem formularza kontaktowego i odpowiedziami na pytania (na bieżąco/pod koniec sesji) mają podobną grupę zwolenników, co osób niezbyt chętnie nastawionych, jednak aż 27% ankietowanych niechętnie korzystałoby z tej formy pozyskiwania informacji zwrotnej.

2.8. Możliwości czasowe interesariuszy w zakresie uczestnictwa w konsultacjach

Respondenci wskazali, ile czasu mogą przeznaczyć na jednorazowe przygotowanie opinii. W tabeli 24 podsumowano odpowiedzi. Jak widać, najwięcej osób (28,1%) wskazało pół godziny, tylko nieco mniej zaznaczyło godzinę (27,3%) i 15 minut (26,1%). Znacznie mniej uczestników badania (nieco ponad 10%) byłoby skłonnych poświęcić kilka godzin na jednorazowe przygotowanie opinii, a najmniej osób kilka dni (8,3%). Na prośbę o podanie innego wymiaru czasu, zaproponowano: 10 minut, 45 minut, kilka miesięcy, a także padły stwierdzenia: „to zależy”, „nie wiem”.

Tabela 24. Czas, który może być przeznaczony na jednorazowe przygotowanie opinii przez mieszkańców Mszczonowa (N=253)

Czas	Procent odpowiedzi	Liczba odpowiedzi
30 minut.	28,1	71
Godzina.	27,3	69
15 minut.	26,1	66
Kilka godzin.	10,3	26
Kilka dni.	8,3	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W tabeli 25 przedstawiono zadeklarowaną przez mieszkańców Gminy Mszczonów ilość czasu, jaką mogą poświęcić na konsultacje społeczne w skali roku.

Tabela 25. Ilość czasu, którą mieszkaniec Mszczonowa może poświęcić na konsultacje społeczne w skali roku (deklaracje) (N=257)

Czas	Procent respondentów	Liczba respondentów
2-3 godziny.	33,9	87
1 godzina.	26,5	68
Kilka dni.	14,8	38
Dzień.	13,2	34
4-6 godzin.	11,7	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Najwięcej uczestników badania – co trzeci – zadeklarowało, że w skali roku może poświęcić na udział w konsultacjach 2-3 godziny, co czwarta osoba – 1 godzinę, a blisko 15% - kilka dni. Jeden dzień przeznaczyłoby na udział w konsultacjach społecznych ok. 13% respondentów, a od 4 do 6 godzin niemal 12%. Na prośbę o wskazanie innego odcinka czasu, dwie osoby odpowiedziały: „zależy kiedy i w jakim miesiącu” oraz „w ogóle”.

3. Podsumowanie opinii mieszkańców Gminy Mszczonów

Na podstawie wypowiedzi uzyskanych od dużej grupy mieszkańców Gminy Mszczonów można sformułować kilka, poniżej podanych konkluzji.

- Zakres informacji.** Informacje poszukiwane przez mieszkańców w dużym stopniu pokrywają się z zakresem informacji dostępnych na stronach internetowych. Warto położyć większy nacisk na promocję informacji zawartych na stronach internetowych Gminy i jej jednostek.
- Formy korzystania z informacji publicznej.** Konieczne jest zróżnicowanie kanałów docierania z informacjami do mieszkańców. Paradoksem jest bowiem, że ponad połowa mieszkańców gminy uczestniczących w badaniu często korzysta z elektronicznych publikacji na stronie Urzędu Miasta Mszczonów, a pozostali wcale. Z materiałów przesyłanych e-mailem wcale nie korzysta ponad 40% uczestników badania, rzadko – 36%.

Z drugiej strony publikacje papierowe też nie cieszą się dużą popularnością wśród mieszkańców. Najmniej popularne są ulotki wrzucane do skrzynek pocztowych i wykładane w Urzędzie Miasta.

3. **Tematyka konsultacji.** Mieszkańcy są żywo zainteresowani praktycznie wszystkimi tematami. W największym stopniu są zainteresowani konsultacjami dotyczącymi rynku pracy i ochrony zdrowia, w następnej kolejności są zagadnienia związane ze sportem i rekreacją oraz zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, sprawy edukacji, kultury i sztuki, konkretnych projektów inwestycyjnych w zakresie budynków użyteczności publicznej, planów inwestycyjnych, programów społecznych (np. integracji osób starszych, niepełnosprawnych, dla młodzieży), ekologii (gospodarki odpadami), ochrony środowiska i dostępu do dóbr przyrody. Ponad połowa uczestników badania zabrałaby głos w kwestii wspierania turystyki, wspierania przedsiębiorczości i inwestycji, strategii rozwoju, kierunków wykorzystania środków unijnych, a także planów przestrzennych. Komunikacja zbiorowa jest ważnym tematem dla co drugiej osoby, podobnie jak opieka przedszkolna. Tylko jedna osoba powiedziała: „konsultacje mnie nie interesują”.
4. **Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji.** W trakcie konsultacji mieszkańcy Gminy Mszczonów powinni mieć możliwość skorzystania z różnych możliwości wyrażania opinii. Wszystkie możliwości przedstawione w trakcie badania miały swoich zwolenników i przeciwników. Najwięcej osób opowiedziało się za udziałem w konsultacjach za pośrednictwem formularza na stronie internetowej gminy i komunikacji e-mailowej, już znacznie mniej osób opowiedziało się za przekazywaniem opinii w trakcie spotkań bezpośrednich – w sumie 61% (39% niechętnie). Tradycyjna poczta i kontakty telefoniczne miały najwięcej przeciwników, ale i tak 45% chętnie skorzystałoby z nich w celu wyrażenia opinii.
5. **Częstotliwość konsultacji.** Preferencje mieszkańców co do częstotliwości prowadzenia konsultacji są zróżnicowane. Największej liczbie osób (62) odpowiadałby udział w konsultacjach społecznych raz na kwartał, ale niemal tak samo liczna grupa (57) byłaby gotowa poświęcić swój czas w tym celu nawet raz w miesiącu. Co piąty respondent preferuje udział w konsultacjach raz na pół roku, 17% stwierdziło, że w zależności od potrzeby, a dla 15% optymalna częstotliwość udziału w konsultacjach to raz w roku.
6. **Czas trwania konsultacji.** Na podstawie wyników badania widać dużo rozbieżności w opiniach mieszkańców gminy na temat czasu trwania konsultacji, dlatego należałoby (zgodnie z zasadami prowadzenia konsultacji) dostosowywać długość trwania konsultacji do złożoności konsultowanego tematu. W opinii około 30% respondentów konsultacje społeczne powinny trwać maksymalnie dwa tygodnie, niemal taka sama grupa stwierdziła, że do miesiąca, a także mniej niż dwa tygodnie. Znacznie mniej osób uznało, że konsultacje powinny trwać dwa miesiące i jedynie kilka osób stwierdziło, że dłużej.
7. **Stopień złożoności konsultacji.** Warto konsultować kilka problemów w jednym badaniu. Taka praktyka najprawdopodobniej spotka się z aprobatą większości mieszkańców gminy, ponieważ 57% respondentów poparło tę możliwość. Nieco ponad 27% osób wolałoby się wypowiadać na temat tylko jednego zagadnienia, a pozostali (niemal 16%) nie mieli zdania w tej kwestii.

8. **Formy udziału w konsultacjach.** Największym poparciem mieszkańców cieszyłyby się takie formy konsultacji, jak: referendum „on-line”, „protest (veto) on-line”, bazar pomysłów na rozwiązanie określonych problemów publikowany w Internecie, a także ankieta internetowa wielotematyczna regularna, ale też monotematyczna nieregularna oraz spotkania z mieszkańcami. Należy pamiętać, że w każdym przypadku obok pokaznej grupy zwolenników danej formy konsultacji jest niemało tyle samo przeciwników. Dlatego w każdym przypadku warto stosować różnorodne formy tak, aby zmotywować do udziału w konsultacjach, jak najwięcej osób. Wydaje się, że bardziej popularne są te formy konsultacji, które wykorzystują Internet, co zapewnia dużą dowolność, jeśli chodzi o moment wypowiedzania się w danej kwestii, jednak ich pożądanym uzupełnieniem pozostają różne formy spotkań bezpośrednich.
9. **Formy informacji zwrotnych i sposoby ich przekazywania.** Wśród mieszkańców gminy najbardziej oczekiwana jest informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego oraz reakcja pisemna na przekazywane do UMiG wypowiedzi, a następnie publikacja w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych, „czaty” internetowe z przedstawicielami władz gmin, a także komunikowanie wyników konsultacji przez pracowników samorządu z wykorzystaniem komunikatorów internetowych do komunikacji tekstowej (np. Gadu-gadu), głosowej czy wideo. I w tym przypadku warto stosować różne formy, ponieważ upodobania mieszkańców nie są jednakowe.
10. **Czas, który interesariusze mogą przeznaczyć na konsultacje.** Najwięcej mieszkańców, na jednorazowe przygotowanie opinii, mogłoby poświęcić od 15 minut do godziny (ok. 80%). Już znacznie mniej uczestników badania (nieco ponad 10%) byłoby skłonnych poświęcić kilka godzin na jednorazowe przygotowanie opinii, a najmniej – 8,3% - kilka dni. W skali roku ponad połowa mieszkańców mogłaby poświęcić na konsultacje od 1 godziny do 3 godzin.

III. Charakterystyka respondentów

1. Charakterystyka respondentów z grupy organizacji pozarządowych

W badaniu uczestniczyli przedstawiciele 10 organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów:

1. Hufiec ZHP Mszczonów im. 31 pSK,
2. LKS Osuchów,
3. Klub Sportowy Mszczonowianka,
4. Mszczonowskie Stowarzyszenie Historyczne,
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Mszczonowie,
6. Ochotnicza Straż Pożarna Osuchów,
7. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Warszawie,
8. Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka”,
9. UKS Lutkówka,
10. UKS Olimpijczyk 2008.

Przedmiotem działalności NGO uczestniczących w badaniu jest propagowanie historii i tradycji narodowej, pomoc dzieciom niepełnosprawnym, ochrona przeciwpożarowa, rozrywka, turystyka i rekreacja osób starszych, a także popularyzacja sportu, m.in. hokeja na trawie i piłki nożnej, ręcznej i siatkówki, pływania. Połowa organizacji reprezentowanych w badaniu nie zatrudnia pracowników, a pozostałe – od jednego do pięciu pracowników). Na rzecz 10 organizacji uczestniczących w badaniu pracują wolontariusze – od kilku osób, przez 30-45 osób aż do 100-150 osób. Wśród respondentów było dziewięciu mężczyzn i sześć kobiet. Część ankiet została wypełniona on-line przy okazji wizyty w Gminnym Centrum Informacji w Mszczonowie, a pozostałe w formie papierowej także podczas wizyty w GCI.

2. Charakterystyka respondentów z grupy mieszkańców

Ankietowanie mieszkańców Gminy Mszczonów objęło ostatecznie 261 osób, wśród których kobiety i mężczyźni stanowili porównywalne grupy. Uczestnikami badania były głównie osoby w wieku 25-50 lat. Rozmowy z uczestnikami badania przeprowadzało trzech ankierów, z których jeden był delegowany do pracy w Mszczonowie, a dwaj pozostali do zbierania opinii we wszystkich wsiach gminy. Z obserwacji ankierów oraz osób zaangażowanych w realizację ankietowania i projektu ze strony UMiG Mszczonów/GCI wynika, że mieszkańcy stosunkowo nieufnie podchodzili do udzielania odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie, w wielu przypadkach upewniali się, czy na pewno jest to inicjatywa władz gminy. Nie byli też chętni do podawania informacji na swój temat niezbędnych do wypełnienia metryki ankiety.

IV. Podsumowanie i wnioski z badań

Przeprowadzone badania ankietowe wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Gminie Mszczonów oraz wśród mieszkańców gminy mogą być podstawą do sformułowania kilku wniosków dotyczących usprawnienia dialogu pomiędzy władzami gminy i mieszkańcami. Przedstawiamy je w kolejnych punktach.

1. **Zakres informacji.** Zarówno przedstawiciele NGO, jak i mieszkańcy oczekują informacji, które od dłuższego czasu są ogólnodostępne i publikowane w Internecie. Warto położyć większy nacisk na promocję zawartości stron.
2. **Formy korzystania z informacji publicznej.** O ile wśród przedstawicieli NGO bardziej popularne i preferowane są informacje publiczne zamieszczane w Internecie, o tyle wśród mieszkańców dało się zauważyć większe zróżnicowanie co do preferowanych form. Porównywalne są grupy zwolenników publikacji elektronicznych, czy komunikacji e-mailowej i osób im niechętnych, a w przypadku wszystkich innych form są osoby, które je preferują i takie, które nie stosują ich wcale. Dlatego należy dopasować kanały informacyjne do poszczególnych grup odbiorców.
3. **Tematyka konsultacji.** Z badań wynika, że właściwie wszyscy chcieliby wypowiadać się na każdy temat, jednak wśród przedstawicieli NGO widać nieco większe zainteresowanie programami współpracy z organizacjami pozarządowymi, programami społecznymi oraz kierunkami wykorzystania środków unijnych niż pozostałymi zagadnieniami. Z kolei mieszkańcy częściej wskazywali na konsultacje dotyczące rynku pracy i ochrony zdrowia.

Trzeba też podkreślić, że praktycznie nie było głosów (poza jednym) dezaprobaty dla konsultacji społecznych.

4. **Formy wyrażania opinii na temat przedmiotu konsultacji.** Uczestnicy konsultacji powinni mieć możliwość skorzystania z różnych możliwości wyrażania opinii. Wszystkie przedstawione w trakcie badania formy miały swoich zwolenników i przeciwników, jednak NGO przywiązują dużą wagę do spotkań bezpośrednich, a mieszkańcy w większym stopniu preferują udział w konsultacjach za pośrednictwem formularza na stronie internetowej gminy i komunikacji e-mailowej.
5. **Częstotliwość konsultacji.** Zarówno najwięcej mieszkańców, jak i przedstawiciele NGO uznało, że konsultacje powinny być przeprowadzane raz na kwartał. Nie zawsze jest możliwe tak regularne realizowanie konsultacji, dlatego przy dążeniu do przedstawionej regularności konsultacji warto stosować podejście wyrażone przez część respondentów, zgodnie z którym częstotliwość powinna zależeć od potrzeby.
6. **Czas trwania konsultacji.** Okres trwania konsultacji powinien być zróżnicowany, zależnie od ich złożoności i tematu. Uwzględniając wyniki badania w obydwu grupach - najczęściej osób opowiedziało się za miesięcznym okresem trwania konsultacji społecznych. Więcej rozbieżności w przekazanych opiniach na ten temat widać po stronie mieszkańców.
7. **Stopień złożoności konsultacji.** Warto konsultować kilka zagadnień podczas jednych konsultacji, na co wskazała większość uczestników badania w obydwu grupach.
8. **Formy udziału w konsultacjach.** Gmina powinna stosować zróżnicowane formy umożliwiające interesariuszom udział w konsultacjach. Zaobserwowano pewne rozbieżności co do preferencji w tym zakresie pomiędzy reprezentantami organizacji pozarządowych i mieszkańcami. Przedstawiciele NGO najchętniej uczestniczyliby w posiedzeniach Rady Miejskiej, w spotkaniach z mieszkańcami, w grupach roboczych, w publikowanym w Internecie bazarze pomysłów na rozwiązanie określonych problemów i w okrągłych stołach przy dyskusjach na trudne tematy. Mieszkańcy preferowali natomiast referendum „on-line”, „protest (veto) on-line”, bazar pomysłów na rozwiązanie określonych problemów, a także ankiety internetowe (wielotematyczne regularne, ale też i monotematyczne nieregularne) oraz spotkania z mieszkańcami.
9. **Formy informacji zwrotnych i sposoby ich przekazywania.** I w tym przypadku warto stosować różne formy, ponieważ upodobania interesariuszy są zróżnicowane. Do preferowanych przez NGO i przez mieszkańców form informacji zwrotnych należą: bieżąca reakcja na przedstawione opinie, informacja o stanie sprawy/decyzji/projektu aktu prawa lokalnego oraz publikacja w Internecie badań ewaluacyjnych przepisów legislacyjnych, czyli jakie zmiany zostały wprowadzone w wyniku przeprowadzonych konsultacji.
10. **Czas, który interesariusze mogą przeznaczyć na konsultacje.** Pomimo dużego zainteresowania i przedstawiciele NGO i mieszkańców konsultacjami społecznymi w gminie, interesariusze nie są skłonni poświęcać zbyt dużo czasu na wyrażanie opinii. W skali roku NGO mogą przeznaczyć jeden dzień, a mieszkańcy od 1 do 3 godzin. Na jednorazową opinię mieszkańcy mogą poświęcić od 15 do 60 minut. Stanowi to paradoks i wymaga bliskiej i systematycznej współpracy z nimi, aby widzieli sens i chcieli uczestniczyć w konsultacjach społecznych w szerszym wymiarze czasowym, niż wskazali to podczas badania.

Z przedstawionych wniosków wynika, że preferencje i oczekiwania przedstawicieli NGO dotyczące procesu konsultacji społecznych w Gminie Mszczonów są nieco inne niż preferencje

i oczekiwania mieszkańców. Władze gminy powinny uwzględnić podobieństwa i różnice i tak zaplanować przebieg konsultacji, aby zaangażować wszystkie grupy, których głos w konsultacjach jest istotny.

V. Kształtowanie docelowego modelu konsultacji samorządowych w Mszczonowie

Rekomendacje dla władz Gminy Mszczonów w zakresie poprawy włączania się mieszkańców i NGO w podejmowanie decyzji i kształtowanie lokalnego prawa:

1. Wskazane jest, aby władze samorządowe nieco inaczej prowadziły konsultacje samorządowe wśród mieszkańców i działających na terenie gminy organizacji społecznych. Generalnie mieszkańcy skłonni są szybciej konsultować mało złożone sprawy przy wykorzystaniu masowych form komunikacji, głównie Internetu. Z kolei organizacje pozarządowe potrzebują więcej czasu na przygotowanie opinii, które jednak mogą być bardziej pogłębione. Konsultacje obu typów mogą się przeplatać.
2. Uzasadnione jest przeprowadzenie akcji informacyjnej skierowanej zarówno do mieszkańców gminy, jak i do organizacji pozarządowych, informującej o tym, jakie dokumenty i materiały znajdują się na stronach internetowych UMiG Mszczonów oraz jednostek gminnych i gdzie można je znaleźć. Biorąc pod uwagę preferencje uczestników badania, konieczne jest wykorzystanie w tym celu różnorodnych kanałów informacyjnych – od e-maili, poprzez komunikaty w Internecie, listy, aż do informacji ustnych podczas spotkań bezpośrednich w różnych gremiach. Warto rozważyć zorganizowanie specjalnych warsztatów dla przedstawicieli NGO, żeby zapoznać ich z zawartością zasobów internetowych i możliwościami reagowania, zwłaszcza, że komunikacja elektroniczna wydaje się być preferowaną formą w tej grupie.
3. Zarówno mieszkańcy, jak i przedstawiciele NGO są żywo zainteresowani wieloma zagadnieniami – warto wykorzystać to zainteresowanie sprawami lokalnymi oraz stosując różne sposoby motywowania do udziału w konsultacjach – zasięgać opinii przy różnych okazjach. W tym zakresie należy uwzględnić głos samych samorządowców, którzy muszą ocenić swoje preferencje tematyczne dotyczące konsultacji polityki samorządowej. Dopiero porównanie podaży i popytu w tym zakresie da odpowiedź, jakie problemy i zagadnienia bardziej, a jakie mniej konsultować.
4. Badania wykazują, że władze gminy powinny zapewnić uczestnikom konsultacji możliwość skorzystania z różnych form wyrażania opinii. Spotkania bezpośrednie można rozważać jako główny sposób gromadzenia opinii instytucjonalnych uczestników konsultacji społecznych, a formularze na stronie internetowej gminy i komunikację e-mailową – jako podstawowe sposoby zbierania opinii od mieszkańców gminy. Jednak pozostałe formy również powinny być praktykowane, jeśli władzom gminy zależy na jak najszerszym udziale interesariuszy w konsultacjach.
5. Aby utrzymać zainteresowanie mieszkańców konsultacjami, trzeba racjonalnie planować ich częstotliwość i złożoność. Optymalne wydaje się prowadzenie konsultacji raz na kwartał i poddawanie pod opinię kilku zagadnień. Niekiedy uzasadnione mogą być dodatkowe konsultacje poświęcone jednemu zagadnieniu lub dłuższe przerwy pomiędzy

- kolejnymi prośbami władz gminy o wyrażenie opinii – powinno to wynikać z konkretnej sytuacji.
6. Czas trwania konsultacji powinien być zróżnicowany, zależnie od ich złożoności i tematu. Najwięcej osób opowiedziało się za miesięcznym okresem trwania konsultacji społecznych, co nie wyklucza innych okresów trwania tego procesu. Konsultacje prostych zagadnień poprzez formularz internetowy mogą być krótsze (np. dwutygodniowe).
 7. Wydaje się, że wśród mieszkańców bardziej popularne są te formy konsultacji, które wykorzystują Internet, co zapewnia im dużą dowolność, jeśli chodzi o moment wypowiedzenia się w danej kwestii, jednak ich pożądanym uzupełnieniem pozostają różne formy spotkań bezpośrednich, które są w większym stopniu preferowane przez NGO, co należy uwzględnić planując proces.
 8. Władze gminy powinny stosować zróżnicowane formy informacji zwrotnych do uczestników konsultacji i zróżnicowane sposoby ich przekazywania. Wydaje się, że wysyłając ocenę czy opinię respondent powinien wskazać, czy oczekuje informacji zwrotnej oraz, jeżeli tak, wybrać jej formę. Względy przejrzystości wskazują, aby zebrane opinie i oceny były przedstawione publicznie w Internecie (za zgodą zainteresowanych). Możliwe jest również korzystanie również z poczty elektronicznej oraz przekazywanie informacji ustnie podczas spotkań bezpośrednich, jako uzupełnienie wskazanych wcześniej form komunikacji.
 9. Mała skłonność interesariuszy do poświęcania czasu na konsultacje sugeruje, aby teraz konsultować nieskomplikowane tematy i w krótkich formach. W dłuższy okresie celowym wydaje się podjęcie bliskiej i systematycznej współpracy władz gminy z interesariuszami, aby widzieli sens i chcieli uczestniczyć w konsultacjach społecznych w szerszym wymiarze czasowym, niż wskazali to podczas badania. Z ich opinii wynikało, że interesariusze nie są skłonni poświęcać zbyt dużo czasu na wyrażanie opinii, pomimo deklarowanego zainteresowania niemal wszystkimi tematami w środowisku lokalnym.
 10. Wobec bardzo niskiej liczebności organizacji społecznych w Mszczonowie celowym jest aby wszystkie one mogły brać udział w konsultacjach. Jednak „siła” wystawionych ocen powinna w pewnym przynajmniej zakresie nawiązywać do kompetencji i faktycznych działań (doświadczeń) tych organizacji na terenie gminy w konkretnym zakresie. Oznacza to preferowanie opinii i ocen tych organizacji, które mają doświadczenie lub ekspertów w danej dziedzinie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

